

شیوه‌های آشنایی با نهج البلاغه

تهیه نهج البلاغه

قدم نخست برای شناخت با نهج البلاغه، تهیه یک نسخه از این کتاب ارزشمند است. متأسفانه هنوز در بسیاری از خانه‌های ما شیعیان یک نسخه از نهج البلاغه وجود ندارد، در حالی که اگر این اقدام به صورت همگانی انجام شود، می‌تواند زمینه انس با این کتاب ارزشمند را در جامعه بیشتر فراهم کند. هدیه دادن نهج البلاغه در مناسبت‌های مختلف به یکدیگر، اهدای چند نسخه از آن به اماکن عمومی مانند مساجد، مدارس، ادارات و ... می‌تواند در این خصوص مؤثر باشد. تهیه نسخه‌ای خوانا همراه با ترجمه‌ای روان از نهج البلاغه که از پیچیدگی‌های ادبی و علمی مرسوم دور باشد؛ مانند ترجمه آیت‌الله العظمی ناصر مکارم شیرازی، حسین انصاریان، سید کاظم ارفع و محمد دشتی مناسب‌تر است.

مطالعه کتاب‌های پیرامون نهج البلاغه

یکی از نکاتی که انگیزه مطالعه و انس با نهج البلاغه را در خواننده افزایش می‌دهد، مطالعه کتاب‌هایی است که پیرامون نهج البلاغه نوشته شده و خواننده را با ویژگی‌ها و جذابیت‌های این کتاب بیشتر آشنا می‌کند و زمینه انس با نهج البلاغه را در او ایجاد می‌سازد. برای مثال کتاب سیری در نهج البلاغه اثر استاد شهید مرتضی مطهری، کتاب در آستانه نهج البلاغه اثر محمد حسن نادم، کتاب پرسش و پاسخ‌های دانشجویی پیرامون نهج البلاغه اثر مصطفی عزیزی و ده‌ها کتاب دیگر از این دست، حاوی مطالبی هستند که ضمن پاسخ‌گویی به سؤالات مختلفی پیرامون نهج البلاغه، علاقه و انس با این کتاب را در خواننده افزایش می‌دهند.

مطالعه اعترافات اندیشمندان درباره نهج البلاغه

شنیدن اعترافات بزرگان ادیان و مذاهب درباره عظمت و بزرگی نهج البلاغه نه تنها احساس غرورآفرین و افتخارآمیزی در دل‌های شیعیان به وجود می‌آورد؛ بلکه خود انگیزه‌ای برای تشویق به مطالعه و انس بیشتر با این کتاب می‌شود. برای مثال یکی از دانشمندان مسیحی به نام نرسیسیان در گفتگو با علامه شهرستانی از علمای بغداد، ضمن تجلیل از نهج البلاغه و اینکه مخاطب این کتاب ارزشمند نه تنها شیعیان، بلکه بشریت در سراسر عالم است، می‌گوید: «اگر این گوینده با عظمت امروز بر منبر کوفه قرار می‌گرفت، شما مسلمانان می‌دیدید که مسجد کوفه با همه وسعتش، از اجتماع مردم مغرب زمین برای استفاده از دریای خروشان دانش علی موج می‌زد»¹.

در جلسه‌ای که به افتخار شکیب ارسلان ملقب به «امیر بیان»، یکی از نویسندگان زبردست عرب در عصر حاضر در مصر تشکیل شده بود، یکی از حضار پشت تریبون رفته و ضمن تجلیل از وی می‌گوید: «دو نفر در تاریخ اسلام پیدا شده‌اند که به حق شایسته‌اند «امیر سخن» نامیده شوند: یکی علی بن ابیطالب و دیگری شکیب». شکیب ارسلان با ناراحتی برخاست و پشت تریبون قرار گرفت و از دوستش که چنین مقایسه‌ای به عمل آورد، گله کرد و گفت: «من کجا و علی بن ابیطالب کجا؟ من بند کفش علی هم به حساب نمی‌آیم»².

مستر کرنیکوی انگلیسی مسیحی، استاد ادبیات در دانشگاه علیگره هندوستان، در محضر استادان سخن و ادیبانی که در مجلس او حاضر بودند، در پاسخ به پرسشی درباره اعجاز قرآن، گفت: «قرآن را برادر کوچکی است که نهج البلاغه نام دارد. آیا برای کسی امکان دارد که مانند این برادر کوچک بیاورد تا ما را مجال بحث پیرامون برادر بزرگ‌تر (یعنی قرآن) و امکان آوردن نظیر آن باشد؟»³

برنامه‌ریزی نهج البلاغه خوانی

بدیهی است که هر چقدر هم زمینه برای انس با نهج البلاغه فراهم شود، بالاخره از یک نقطه‌ای باید وارد عمل شد و خواندن و مطالعه این کتاب را شروع کرد. بی‌تردید داشتن یک برنامه منظم فردی یا تشکیل جلسات خانوادگی و ... می‌تواند تأثیر بیشتری در این خصوص داشته باشد. این کار افزون بر ایجاد انگیزه فردی، سبب نشاطی جمعی در خانواده نیز می‌شود. در این خصوص پیشنهاد می‌شود که از مطالعه ترتیبی نهج البلاغه پرهیز کرده و از روش موضوعی یا تجزیه‌ای استفاده شود.⁴ عنوان مثال مطالعه بخش حکمت‌های نهج البلاغه یا موضوعاتی که تناسب بیشتری با جمع‌های خانوادگی و ... دارد، مناسب‌تر است. این شیوه را حتی در مدارس، مساجد، ادارات و ... هم می‌توان اجرا نمود؛ هم‌چنانکه تلاوت جمعی قرآن مجید امروز در بسیاری از مساجد، مدارس و ادارات به شکل سنتی حسنه و تأثیرگذار در جهت انس با قرآن در آمده است.

حفظ نهج البلاغه

همان‌گونه که حفظ قرآن مجید و افزایش حافظان این کتاب آسمانی یک حالت معنوی خاصی در جامعه ایجاد نموده و گویا فضای جامعه را به بوی روح‌نواز کلام الهی معطر می‌نماید، ترویج حفظ نهج البلاغه نیز می‌تواند در ایجاد انس با این کتاب انسان‌ساز، برای فرد و اجتماع مؤثر باشد. در گذشته بسیاری از سخنوران و مدیحه‌سرایان، با حفظ بخش‌هایی از نهج البلاغه، به‌ویژه فرازهای ابتدایی برخی از خطبه‌های آن حضرت، ضمن تبرک سخنانشان به کلام امیرالمؤمنین^۷، زمینه انس و الفت بیشتر با این کلمات نورانی را برای خود و مخاطبان‌شان فراهم می‌آوردند. اگر چه این سنت حسنه اکنون در میان سخنوران و مدیحه‌سرایان کمرنگ شده، اما حفظ نهج البلاغه در کنار حفظ قرآن در میان آحاد مردم، به‌ویژه جوانان گسترش یافته است که جای شکر بسیار و البته برنامه‌ریزی و تقویت بیشتر دارد.

برگزاری مسابقات

برای انس بیشتر با نهج البلاغه به‌ویژه در سنین کمتر، برگزاری مسابقات مختلف همراه با اهدای جوایز متناسب، می‌تواند شیوه بسیار مناسبی باشد. تجربه نشان داده است که پاداش و جایزه می‌تواند عامل مهمی در ایجاد انگیزه اولیه در بسیاری از امور معنوی باشد. چنانکه خداوند با وعده‌هایی که برای مؤمنین در قرآن بیان فرموده و توصیف مکرر آن، انگیزه کسانی را که هنوز از ایمان مستحکمی برخوردار نشده‌اند، تقویت می‌کند. اگر چه این روش، شیوه‌ای موقت و ابتدایی برای رسیدن به انس حقیقی با نهج البلاغه است تا انسان به حرکت درآمده و خود را به دریای بیکران این معارف زلال برساند.

نصب کلمات زیبای نهج البلاغه در محیط‌های مختلف

یکی از شیوه‌های مهم و کارآمد برای انس بیشتر با معارف نهج البلاغه، نصب جملات حکمت‌آمیز و تأثیرگذار آن در دید عموم است. این کار می‌تواند با نوشتن کلمات کوتاه حضرت در صفحات شخصی در فضای مجازی یا در قالب تابلوهایی زیبا و نصب آن در منزل، محل کار، مغازه یا حتی با نوشتن برخی از جملات ناب آن به‌صورت هفتگی یا ماهیانه در اماکن عمومی مانند مساجد، مدارس، ادارات و ... انجام شود. وقتی جملات و کلمات آن حضرت به صورت غیرمستقیم و ناخودآگاه در مقابل چشمان انسان قرار بگیرد، به مرور زمان تأثیرگذار بوده و اندک اندک زمینه انس بیشتر با نهج البلاغه را فراهم خواهد کرد. انتخاب جملات مناسب در این شیوه، از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است. کوتاه بودن متن و در عین حال عمیق بودن آن، می‌تواند تأثیر آن را دوچندان کند. گاهی یک جمله کوتاه از نهج البلاغه، طعم شیرین کلام امیرالمؤمنین^۷ را برای همیشه در ذائقه انسان ماندگار می‌کند.

تشکیل محافل انس با نهج البلاغه

شاید مهم‌ترین هدف از انس با نهج البلاغه، بهره‌برداری از معارف بلند آن باشد. از آنجا که این کتاب ارزشمند، یک کارگاه انسان‌سازی در جهت خودشناسی و خداشناسی است، استفاده بیشتر از معارف بلند آن مستلزم دریافت فهمی درست و توضیحات راهگشایی است که با مطالعه فردی این کتاب حاصل نخواهد شد. برای دستیابی به این مهم، شرکت در محافل انس با نهج البلاغه و کلاس‌های آموزشی مختلفی که در این خصوص وجود دارد، می‌تواند راهگشا باشد. شرکت در یک جلسه از جلسات و محافل انس با نهج البلاغه یا ملاقات و گفتگو با یکی از اساتید نهج البلاغه، ممکن است چنان جذبه‌ای در انسان نسبت به این کتاب فراهم کند که ارتباطی همیشگی را در او رقم زند.

نویسنده: سیداحمد طباطبایی ستوده

۱. سید هبه‌الدین حسینی شهرستانی؛ در پیرامون نهج البلاغه؛ ص ۴۲ و ۴۳.
۲. مرتضی مطهری؛ سیری در نهج البلاغه؛ ص ۳۵.
۳. سید هبه‌الدین حسینی شهرستانی؛ در پیرامون نهج البلاغه؛ ص ۱۵.
۴. برای آشنایی بیشتر با روش‌های مطالعه نهج البلاغه ر.ک: مصطفی دلشاد تهرانی؛ مکتب مهر (اصول تربیت در نهج البلاغه)؛ ص ۲۲.

منبع: پایگاه اطلاع‌رسانی بلاغ

وابسته به دفتر نمایندگی مقام معظم رهبری

در اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانش‌آموزان